

T.C.
İstanbul Medipol Üniversitesi
Sosyal Bilimler Bilimsel Araştırmalar
Etik Kurulu Hakkında Yönerge

BİRİNCİ BÖLÜM
Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1- (1) Bu yönergenin amacı, sosyal bilimler alanlarında yapılacak araştırmaların bilimsel araştırma yöntemlerine ve etik ilkelere uygunluğunu değerlendirmek üzere İstanbul Medipol Üniversitesi bünyesinde kurulacak olan Sosyal Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulunun çalışma usûl ve esaslarını belirlemektir.

Kapsam

Madde 2 - (1) Bu yönerge, İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulunun kurulması ve çalışma usûl ve esaslarını kapsar.

Dayanak

Madde 3 - (1) Bu yönerge, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 14. ve 42. maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4 - (1) Bu Yönergede geçen;

- a) Başkan: İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Başkanını,
- b) Birim: İstanbul Medipol Üniversitesinin Fakülte, Enstitü, Yüksekokul, Meslek Yüksekokulu, Araştırma Merkezlerini, Uygulama ve Araştırma Merkezlerini, Hastanelerini ve diğer akademik ve idari birimleri,
- c) Raportör: Başvuruları öncelikle şekil yönünden inceleyen, kurul üyeleri arasından atanan ve Kurula toplantılarda söz konusu başvuru ile ilgili bilgi veren üyeyi,
- ç) Rektör: İstanbul Medipol Üniversitesi Rektörünü,
- d) Sekreteryaya: Başkan tarafından görevlendirilen ve tüm yazışma ve koordinasyondan sorumlu olan kişiyi,
- e) Sorumlu Araştırmacı: Araştırmanın etik, bilimsel, teknik, idari, mali ve hukuki ve her türlü şekilde yürütülmesinden sorumlu olan öğretim elemanı veya öğrenci araştırmacıyı (*lisans, yüksek lisans, doktora ve sonrası araştırmacıları*),
- f) Üniversite: İstanbul Medipol Üniversitesini,
- g) Üye: İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu üyesini,
- ğ) Yardımcı araştırmacı: Sorumlu araştırmacıyla beraber araştırmanın bilimsel sorumluluğunda pay sahibi ve araştırmanın yürütülmesinde görev alan araştırmacı veya araştırmacıları ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM
Etik Kurulunun Kurulması ve Yapısı, Amacı, Görev ve Yetkileri

Etik Kurulunun Kurulması ve Yapısı

Madde 5 - (1) Etik Kurulu, Üniversitenin sosyal bilimler alanındaki Fakülte, Meslek Yüksekokulu ve Yüksekokullarında görev yapan öğretim üyeleri arasından Rektör tarafından atanan en az beş, en çok yedi üyeden oluşur.

(2) Etik Kurulu üyelerinin görev süresi dört yıldır. Görev süresi biten üye tekrar atanabilir. Rektörün görev süresi sona erdiğinde Etik Kurulu üyelerinin de görevi sona erer.

(3) Üyeler, Etik Kurulunun ilk toplantısında kendi aralarından birini başkan olarak seçer. Başkan, üyelerden birini raportör olarak görevlendirir. Başkanın olmadığı durumlarda Kurul başkanı Kurul üyelerinden birine vekalet verir. Başkanın herhangi bir sebeple başkanlıktan ayrılması durumunda Etik Kurulu üyeleri yapacakları ilk toplantıda kendi aralarından birini başkan olarak seçer. Kurula seçilen üye *Tarafsızlık ve Gizlilik Taahhütnamesini* (EK-1) imzalayarak üyelik görevi boyunca taahhüt ettiği özelliklere bağlı kalarak çalışır.

(4) Bir takvim yılı içerisinde mazeretsiz olarak üst üste üç toplantıya katılmayan üyenin üyeliği kendiliğinden düşer ve yerine yeni üye, bu maddenin 1'inci fıkrasına göre dört yıllığına atanır.

(5) Etik Kurulu, ihtiyaç oldukça, başkanın daveti üzerine en az dört üye ile toplanır. Kararlar katılan üye sayısının salt çoğunluğu ile alınır, eşitlik durumunda Başkanın oyu iki oy sayılır.

(6) Etik Kurulunu oluşturan üyeler kurula yapılan başvurularda, aynı ana bilim dalı ya da programda yer alan başvuru sahiplerinin çalışmaları görüşülürken kurul toplantılarına katılamazlar, görüş bildiremezler.

(7) Sekreteryaya hizmetlerinin ve başvuruların gündeme alınması ile ilgili işlemlerin aksamadan yürütülmesinden raportör sorumludur. Raportör ilk incelemesini şekil yönünden yapar.

(8) Etik Kurulu, tüm yazışmalarını raportör aracılığıyla yapar. Kurum dışı yazışmalarda Rektörlüğün bilgisi ve onayı gerekir.

(9) Etik Kuruluna yapılan başvuruların teslim alınması, araştırmacıların bilgilendirilmesi, belgelerin arşivlenmesi, gerekli yazışmaların yapılması başvuru formlarının düzenlenmesi, toplantıların organize edilmesi ve benzeri görevler Etik Kurulu Sekreteryası tarafından yürütülür.

Etik Kurulun Amacı, Görev ve Yetkileri

Madde 6 - (1) Etik Kurulun görev ve yetkileri şunlardır;

- a) Kurula yapılan başvuruları değerlendirmek üzere standart formlar oluşturmak,
- b) Yönerge kapsamında yapılan başvurular hakkında karar vermek,
- c) Kurula yapılan başvuruları değerlendirmeye esas olmak üzere etik ilke ve kurallara ilişkin rehber hazırlamak,
- ç) Mevzuatın verdiği diğer görevleri yapmak.

(2) Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi kapsamına giren başvurular, Etik Kurulu tarafından değerlendirilmez.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Başvuru, Başvuru Usulü ve Değerlendirme, Etik İlke ve Esaslar

Başvuru

Madde 7 - (1) Etik Kurulu başvuru belgesinde aşağıda belirtilen tüm bilgiler ve ekler sorumlu araştırmacı tarafından kurula sunulur:

- a) Araştırmanın amacı, literatüre katkısı, benzer çalışmalardan farkı ve önemi,
- b) Çalışmanın yöntemi, evreni, örnekleme, çalışmaya katılacak bireylerin/deneklerin nitelikleri ve kullanacakları tüm teknik vb. yöntemler,
- c) Çalışmada kullanılacak ölçek, araştırma sorusu vb. bilgiler ile çalışmada bir ölçme aracı kullanılıyorsa ölçme aracının güvenilirliğinin mutlaka belirtilmesi,
- ç) Çalışmada bir destek/bütçe kullanılıyorsa bunun detaylı olarak açıklanması,
- d) Çalışmada destekleyici/sponsor bulunuyorsa bunların belirtilmesi,
- e) Çalışmada yapılacak süreç ve işlemlerin detaylandırılması,
- f) Gereken hallerde Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam formu (EK-3),
- g) Çalışmada kullanılacak ölçek veya ölçme aracını geliştiren kişiden mutlaka bir izin alınması ve bu izin (e-posta, ekran görseli, vb. şeklinde) belgelendirilmesi veya ölçme aracını geliştiren kişiye ulaşılamıyorsa ve ölçme aracı açık bir kaynak ise mutlaka ölçme aracını kullandığına dair taahhütname (EK 4: Ölçme aracı kullanıldığına ilişkin izin belgesi ya da açık kaynaklı ölçme aracı kullandığına dair belge) ya da çalışmada kullanılıyorsa Sosyodemografik Bilgi Formuna ilişkin belgenin doldurulması (EK 5: Sosyodemografik Bilgi Formu kullanıldığına dair belge),

(2) Çalışmaya konu kişiler 18 yaşını doldurmamış ve reşit olmayan bireyler ise ebeveynlerinin mutlaka yazılı izninin alınması ve bunun başvuruda belirtilmesi,

(3) Bir adayın bir başvuru döneminde en fazla iki dosyayla başvurması mümkündür (yüksek lisans veya doktora tezi için verilen etik kurulu onay belgesi bu durumun dışındadır).

Etik Kuruluna Başvuru Usulü ve Değerlendirme

Madde 8 - (1) Başvurular, sorumlu araştırmacı tarafından Üniversitemiz web sayfasında yer alan başvuru formu doldurularak yapılır. Teknik ya da sistem hatalarından kaynaklanan durumlarda, web’de yer alan başvuru formunun çıktısı alınarak da başvuru yapılabilir. Kurum dışından yapılacak başvurular ile başvuru formunun eksik ve hatalı doldurulduğu başvurular kabul edilmez.

(2) Başvurular, kurul sekreteryası tarafından kayıt altına alınarak arşiv belgesi olarak dosyalanır. Etik Kuruluna gelen başvurular, ilk toplantıda gündeme alınır.

(3) Başvuru, kurulun üç (3) haftalık dönemlerde yapacağı değerlendirme sonucunda karara bağlanır. Başvuru sonunda alınan karar, başvuru sahibine karar alındıktan sonraki bir (1) hafta içerisinde başvuru formunda belirttiği e-posta adresi üzerinden bildirilir.

(4) Etik Kurulu, başvuruda yer alan açıklamalar doğrultusunda “*başvurunun incelenmeksizin reddine*”, “*etik yönden uygundur*” veya “*etik yönden uygun değildir*” şeklinde karar verir. Başvurunun incelenmeksizin reddine karar verilen ve etik yönden uygun bulunmayan başvurularda gerekçe belirtilmesi zorunludur. Etik Kurulu gerekli gördüğü durumlarda onay verdiği başvurulara öneride bulunarak başvurunun içeriğinde önemli değişikliklere yol açmayacak ve Etik Kurulu onayı verilmesine engel olmayacak şekilde değişiklik yapabilmesine imkân verir.

(5) Etik Kurulu, değerlendirdiği başvurular için eksiklik belirtebilir ve/veya düzeltme isteyebilir. Düzeltme ve/veya eksiklik için başvuru sahibi tarafından gönderilen düzeltilmiş başvuru ya da cevabî yazı, Etik Kurulu tarafından yapılacak ilk toplantıda görüşülür. Düzeltme ve/veya eksiklik için Etik Kuruluna eksiklik ve/veya düzeltme kararının tebliğini izleyen altmış (60) gün içerisinde bir cevap verilmezse başvuru geri çekilmiş sayılır.

(6) Etik Kurulu, gerek gördüğü durumlarda başvuru sahibinin/sahiplerinin ya da konu ile ilgili uzmanların yazılı ya da sözlü bilgilerine başvurabilir; bu kişileri oy hakkı olmaksızın toplantıya davet edebilir.

(7) Başvurularda kullanılan yöntem, teknik vb. bilimsel çalışma esaslarına uygunluk Etik Kurulunun temel öncelikleri arasında yer almaz. Kurul, bu konularda başvuru sahibine ancak öneri ya da hatırlatma yapabilir. Yöntem, teknik, vb. bilimsel çalışma esaslarına uygunluk konusunda sorumluluk başvuru sahibine/sahiplerine, tezlerde de danışmanlara aittir.

(8) Enstitü nezdinde yapılan tezlerle ilgili Etik Kuruluna yapılan başvurularda, enstitü tarafından Ithenticate, Turnitin vb. programlarla gerçekleştirilen taramalarda çıkan benzerlik oranları ve bu oranlarla ilgili kararlar Etik Kurulu için bağlayıcı değildir. Etik Kurulu tezlerin, başvuru yapılan çalışmaların benzerlik oranlarını araştırmakla yükümlü değildir. Bu konuda sorumluluk başvuru sahibine ve çalışmanın yayın olarak kabul edildiği kuruma, dergiye aittir.

(9) Lisans öğrencileri, gerçekleştirecekleri çalışmalar için yalnızca öğretim elemanlarının “*danışmanlığında*” başvuru yapabilirler.

(10) Etik Kurulu, yapılacak çalışmalarla ilgili olarak Etik Kurulu onayı alınması zorunlu olan durumlarda başvurunun mutlaka çalışmaya başlamadan önce yapılmasını; başvuru tarihinden önce başlamış çalışmalar/araştırmalar için karar metnine (başvuruya onay verilmiş olsa bile) çalışmanın Etik Kuruluna başvuru tarihinden önce başlamış çalışma olduğunu belirten bir şerh düşer. Etik Kurul tamamlanmış çalışmalar için başvuruları kabul etmez ve başvuruları değerlendirmeye almaz.

(11) Etik Kurulu onayı verilen ancak daha sonra onaylanmasına rağmen konu başlığı değişikliği talebinde bulunan başvuru sahiplerinden değişikliğin gerekçesiyle birlikte bu değişikliğin başvurunun esasına, yöntemine, amacına ve sonucuna ilişkin olumsuz ya da farklı sonuçlar doğuracak bir etkinin oluşmayacağını ıslak imzalı bir dilekçeyle taahhütte bulunarak beyan eder. Değişiklik talebinin bir tez çalışması hakkında olması durumunda ıslak imzalı danışman onayı gereklidir. Birden fazla yazarlı çalışmalarda ise sorumlu araştırmacının ıslak imzası şarttır (EK 2.).

(12) Etik Kuruluna başvuru esnasında başvuru sahiplerinin Beyan Formunu ek belge olarak imzalayıp teslim etmeleri gerekir. Etik Beyan Formu, Etik Kurulu onay belgesi istenilen çalışmalarda etik ihlal yapılmayacağını ve bilimsel araştırma esas ve usullerine uygun davranılarak çalışmanın yapılacağını taahhüt eden bir formdur. Etik Kuruluna yapılacak başvurularla ilgili olarak başvuru

sahipleri, olası etik ihlaller yaşanmaması adına başvuru esnasında Etik Beyan Formunu imzalayarak Kurul Sekreterliğine teslim edeceklerdir (EK 7.).

(13) Etik Kurulu karar verirken konuyla ilgili tüm yasal düzenlemeleri ve etik ilkeleri göz önünde bulundurur.

(14) Etik Kuruluna sunulan araştırma dosyaları ve Etik Kurulu kararları gizli olup, yetkili makamlar ve başvuru sahiplerinden başkasına bilgi verilmez.

(15) Etik Kurulu kararları, durum tespiti niteliğindedir.

Etik İlke ve Esaslar

Madde 9 - (1) İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları etik ilke ve esasları aşağıda sıralanmıştır:

A) Üniversitenin Sosyal ve Beşeri Bilimler alanındaki araştırmalarda etik anlayışının temelinde evrensel etik ilkelere bağlılık yer alır. Bu alanlardaki araştırmalarda;

a) Dürüstlük, doğruluk ve şeffaflık ilkeleri esas alınarak kişi hak ve özgürlükleri ile insan onuruna ve emeğine saygı gözetilir.

b) Din, dil, ırk, mezhep, cinsiyet, etnik kimlik, siyasi düşünce, felsefi inanç ve benzeri özelliklerine bağlı olarak kişiler arasında hiçbir ayırım yapılmadan her özelliğe ve kişiye hoşgörü ve eşitlik ilkesine uygun yaklaşılması esas alınır.

c) Görevlerin, toplumsal fayda gözetilerek hak ve sorumluluk bilinci içinde gerçekleştirilmesine özen gösterilir.

ç) Çevreye duyarlılık gösterilerek canlı hakları konusunda önemle ve titizlikle durulur.

d) Üniversite olanakları kişisel çıkarlar için kullanılamaz.

e) Üniversite saygınlığına uygun tutum ve davranış sergilenir.

f) Tarihi eserlerin ve kültürel varlıkların korunmasına azami ölçüde dikkat edilir.

B) Üniversitenin Sosyal ve Beşeri Bilimler alanındaki araştırmalarda;

a) Üniversite ve bağlı birimlerindeki öğretim elemanları bilimsel anlayış ve ölçütlere hassasiyetle uyar.

b) Veriler, bilimsel yöntemlerle elde edilir. Bilimsel yöntemlerle elde edilen verilerin değerlendirilmesinde, yorumlanmasında ve kuramsal sonuçların saptanmasında bilimsel yöntemlerin dışına çıkılamaz, elde edilmiş sonuçlar saptırılamaz ve/veya değiştirilemez, saptanmamış sonuçlar araştırma sonuçlarına dahil edilemez ve/veya dahilmiş gibi gösterilemez.

c) Araştırmalarda, anket ve tutum ölçeği kullanıldığı durumlarda katılımcıların rızası alınır. Bir kurum içerisinde yapılacak olan araştırmalarda ayrıca ilgili kurumun izni alınır. (EK 6: Başvuru formuna çalışma yapılacak kurumun izni olduğuna ilişkin belge eklenir.)

ç) MEB ve bağlı birimlerinde yapılacak çalışmalarla ilgili başvuru sahibi süreci hızlandırmak için Etik Kuruluna bir dilekçeyle başvurarak Etik Kuruluna başvuru yaptığının belgelenmesi amacıyla bir yazı isteyebilir. Bu durumda başvuru sahibine MEB ve bağlı birimlerinde yapacağı çalışmalarda kullanmak üzere Etik Kuruluna başvuru yaptığını gösteren imzalı bir belge verilir.

d) Yapılan araştırmalarda uygulamaların olası olumsuz etkileri konusunda araştırmacılar ve yetkililer, katılımcılara bilgi vermek ve uyarıda bulunmakla sorumludur.

e) Araştırmacılar, onayladıkları veya tehlikeli sonuçlara neden olabileceklerini düşündükleri araştırmalara katılmama ve çekilme hakkına sahiptir.

f) Araştırmaya katılan kişi ve kurumlardan elde edilen veri ve bilgilerin gizliliğine ve korunmasına, verilerin katılımcıların izin verdiği ölçüde ve şekilde kullanılmasına dikkat edilir.

g) Sosyal bilimlerde genellikle deneysel çalışmalarda ve laboratuvar çalışmalarında kullanılan “etki” kelimesi deneysel çalışmalar ve laboratuvar çalışmaları dışında kullanılmamaktadır. TÜBİTAK vb. çalışmalarda, tarama araştırmalarında başlıklarda kullanılan “etki” kelimesi etik açıdan bir ihlal içermemesine rağmen araştırma yöntemi açısından kullanılması önerilmemektedir.

ğ) Araştırma için ayrılan imkân ve kaynaklar araştırmacının amacına uygun kullanılır, farklı bir amaç için kullanılamaz.

(2) Başvurular yasal hükümlere aykırılık içeremez.

(3) Etik Kurul, başvuruların değerlendirilmesinde kullanmak ve araştırmacılar yol göstermek amacıyla “İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik İlke ve Esaslarına ilişkin rehber hazırlayabilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM **Çeşitli ve Son Hükümler**

Hüküm Bulunmayan Haller

Madde 10 - (1) Bu Yönergede hüküm bulunmayan hallerde, ilgili diğer mevzuat hükümleri uygulanır.

Yürürlükten Kaldırma

Madde 11 - (1) 23/02/2016 tarih 2016/6-5 sayılı Sosyal Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Yönergesi yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

Madde 12 - (1) Bu Yönerge, İstanbul Medipol Üniversitesi Senatosu tarafından kabul edildiği tarihte yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 13 – (1) Bu Yönerge hükümlerini, Rektör yürütür.

Yönergenin Kabul Edildiği Senatonun	
Tarihi	Toplantı Sayısı ve Karar Numarası
21.05.2024	2024/06-04